

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 27. septembril 2018¹

Kohtuasi C-345/17

Sergejs Buivids
menetlusse astuja:
Datu valsts inspekcija

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Augstākā tiesa (Läti kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus – Direktiivi 95/46/EÜ kohaldamisala – Politseijaoskonnas ametiülesandeid täitvate politseiametnike salvestamine videosse ja salvestise avaldamine veebisaitidel – Isikuandmete töötlemine ja sõnavabadus – Direktiivi 95/46/EÜ artikkel 9

1. Latvijas Augstākā tiesa (Läti kõrgeim kohus) eelotsusetaotlus puudutab politseijaoskonnas oma kohustusi täitvate politseiametnike võtmist videosse ja sellise videosalvestise avaldamist veebisaitidel. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib juhiseid seoses direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta² kohaldamisalaga ning selle artiklis 9 sätestatud erandi (edaspidi „erand „ajakirjanduse jaoks““) tõlgendamisega.

ELi õigus

Euroopa Liidu põhiõiguste harta

2. Õigus isiku era- ja perekonnaelu austamisele on tagatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta³ (edaspidi „harta“) artikliga 7. Artiklis 8 on sätestatud, et „igäühel on õigus oma isikuandmete kaitsele. Selliseid andmeid tuleb töödelda asjakohaselt ning kindlaksmääratud eesmärkidel ja asjaomase isiku nõusolekul või muul seaduses ettenähtud õiguslikul alusel. Igäühel on õigus tutvuda tema kohta kogutud andmetega ja nõuda nende parandamist.“ Artikli 11 kohaselt on igäühel õigus sõnavabadusele, mis kätkeb arvamussvabadust ning vabadust saada ja levitada teavet ja ideid avaliku võimu sekkumiseta.⁴

3. Artikli 52 lõige 3 näeb ette, et osas, milles hartas sisalduvad õigused vastavad EIÕKga tagatud õigustele, on selliste õiguste tähendus ja ulatus samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud.

1 Algkeel: inglise.

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv (EÜT 1995, L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355). See direktiiv on alates 25. maist 2018 kehtetuks tunnistatud ja asendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrusega (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1).

3 ELT 2010, C 83, lk 391.

4 Harta artiklid 7 ja 11 vastavad õigustele, mis on ette nähtud Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artiklites 8 ja 10 (vastavalt õigus era- ja perekonnaelu puutumatusse ning õigus sõnavabadusele). Kõik liikmesriigid on EIÕK osalised, ent Euroopa Liit ei ole sellega veel ühinenud; vt 18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13, EU:C:2014:2454.

Direktiiv 95/46

4. Direktiivi 95/46 põhjendustes on nimetatud järgmised eesmärgid:

„[...] erand tuleks teha, kui andmete töötlemisega tegelevad füüsilised isikud üksnes isiklikel või kodustel eesmärkidel, näiteks kirjavahetus ja aadresside loetelu;

[...]

[...] võttes arvesse infoühiskonnas praegu toimuvat füüsiliste isikutega seotud heli- ja pildandmete kogumise, edastamise, töötlemise, salvestamise, talletamise ja vahendamise tehnoloogia arengut ja sellise arengu olulisust, peaks [direktiiv 95/46] olema kohaldatav ka selliste andmete töötlemise suhtes;

[...]

[...] heli- ja pildimaterjali sisaldavate andmete töötlemine, näiteks videovalve puhul, ei kuulu [direktiivi 95/46] reguleerimisalasse, kui see on seotud avaliku korra, riigikaitse, riigi julgeoleku või riigi toimingutega kriminaalõiguse valdkonnas või muu tegevusega, mis ei kuulu [ELi õiguse] reguleerimisalasse;

[...] kui tegemist on heli- ja pildimaterjali sisaldavate andmete töötlemisega ajakirjanduse jaoks või kirjandusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides, eelkõige audiovisuaalsektoris, kohaldatakse [direktiivi 95/46] põhimõtteid piiratud vastavalt artikli 9 sätetele;

[...]

kui isikuandmeid töödeldakse ajakirjanduse jaoks või kirjandusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides, eelkõige audiovisuaalsektoris, tuleks teha erand käesoleva direktiivi teatavate sätete nõuetest, kui võrd see on vajalik selleks, et viia vastavusse üksikisikute põhiõigused ja sõnavabadus, eelkõige [EIÖK] artikliga 10 tagatud õigus saada ja jagada teavet; seetõttu peaksid liikmesriigid kehtestama põhiõiguste tasakaalustatuseks vajalikud erandid ja vabastused, mis puudutavad üldmeetmeid andmete töötlemise seaduslikkuse kohta [...]“.⁵

5. Direktiivi 95/46 artikli 1 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriigid kaitsevad „isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi ning eelkõige nende õigust eraelu puutumatusel“.

6. Artiklis 2 on määratletud järgmised mõisted:

a) *isikuandmed* – igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku (edaspidi „andmesubjekt“) kohta. Tuvastatav isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, eelkõige isikukoodi põhjal või ühe või mitme tema füüsilisele, füsioloogilisele, vaimsele, majanduslikule, kultuurilisele või sotsiaalsele identsusel omase joone põhjal;

b) *isikuandmete töötlemine* (edaspidi „töötlemine“) – iga isikuandmetega tehtav toiming või toimingute kogum, olenemata sellest, kas see on automatiseeritud või mitte, näiteks kogumine, salvestamine, korrastamine, säilitamine, kohandamine või muutmise, väljavõtete tegemine, päringu teostamine, kasutamine, üleandmine, levitamine või muul moel avaldamine, ühitamine või ühendamine, sulgemine, kustutamine või hävitamine;

[...]

5 Vastavalt põhjendused 12, 14, 16, 17 ja 37.

d) *vastutav töötleja* – füüsiline või juriidiline isik, riigiasutus, esindused või mõni muu organ, kes määrab üksi või koos teistega kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid [...]“.

7. Artikli 3 kohaselt kohaldatakse direktiivi 95/46:

„1. [...] isikuandmete täielikult või osaliselt automatiseeritud töötlemise suhtes ja isikuandmete automatiseerimata töötlemise suhtes, kui kõnealused isikuandmed kuuluvad kataloogi või kui nad kavatakse hiljem sellesse kanda.

2. [direktiivi 95/46] ei kohaldata isikuandmete töötlemise suhtes:

- kui see toimub sellise tegevuse käigus, mis jääb väljapoole [ELi õigust], nagu näiteks Euroopa Liidu lepingu V ja VI jaotises osutatud tegevused, ja igal juhul sellise töötlemise suhtes, mis on seotud avaliku korra, riigikaitse, riigi julgeoleku (sealhulgas riigi majanduslik heaolu, kui töötlemine on seotud riigi julgeoleku küsimustega) ja riigi toimingutega kriminaalõiguse valdkonnas,
- kui seda teeb füüsiline isik isiklikel või kodustel eesmärkidel“.

8. Direktiivi II peatükk kannab pealkirja „Üldised eeskirjad isikuandmete töötlemise seaduslikkuse kohta“. Artikli 6 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid sätestama, et isikuandmeid töödeldakse kooskõlas selles sätestatud kumulatiivsete tingimustega. Loetelus on muu hulgas nõutud, et isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel.⁶ Artikli 6 lõikes 2 on sätestatud, et vastutav töötleja peab tagama artikli 6 lõikes 1 sätestatud tingimuste järgimise.

9. Artiklis 7 on sätestatud andmetöötluse seaduslikkuse kriteeriumid. Nende hulka kuulub see, et töötlemine on vajalik vastutava töötleja või andmeid saava(te) kolmanda(te) isiku(te) õigustatud huvide elluviimiseks, kui selliseid huve ei kaalu üles direktiivi artikli 1 lõike 1 kohaselt kaitstavate andmesubjekti(de) põhiõiguste ja -vabadustega seotud huvid.⁷

10. Artiklis 9 „Isikuandmete töötlemine ja sõnavabadus“ (mis kuulub direktiivi 95/46 II peatükki) on sätestatud, et „[k]ui isikuandmeid töödeldakse ainult ajakirjanduse jaoks või kirjandusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides, sätestavad liikmesriigid erandid või kõrvalekalded [II peatüki], IV peatüki ja VI peatüki sätetest ainult siis, kui see on vajalik selleks, et viia omavahel vastavusse eraelu puutumatus õigust ja sõnavabadust reguleerivad eeskirjad“.

11. Artiklis 13 on sätestatud, et liikmesriigid võivad muu hulgas artikli 6 lõikes 1 sätestatud kohustuste ja õiguste ulatuse piiramiseks võtta vastu õigusakte, kui sellised piirangud on vajalikud, et kindlustada teatavaid huve, nagu riigi julgeolek, riigikaitse või avalik kord.

Riigisisene õigus

12. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et vaidlusaluste Läti õigusnormide eesmärk on kaitsta füüsiliste isikute isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi, eelkõige eraelu puutumatus õigust. Isikuandmete kaitse seaduse (Fizisko personu datu aizsardzības likums) artikli 3 lõike 3 kohaselt ei kohaldata seda seadust isikuandmete töötlemisele, kui isikuandmeid töötleb füüsiline isik isiklikul või kodusel otstarbel ja kui isikuandmeid ei edastata kolmandatele isikutele.

⁶ Artikli 6 lõike 1 punkt b. Artikli 6 lõike 1 punktide a ja c–e kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et isikuandmeid töödeldakse õiglaselt ja seaduslikult, et isikuandmed on piisavad, asjakohased ega ületa selle otstarbe piire, mille tarvis neid kogutakse ja/või hiljem töödeldakse, ning et andmed on täpsed ja neid säilitatakse kujul, mis võimaldab andmesubjekte tuvastada ainult seni, kuni see on vajalik seoses andmete kogumise või hilisema töötlemise eesmärkidega. Neil tingimustel ei ole käesolevas asjas vahetut tähtsust.

⁷ Nende olukordade loetelu, kus isikuandmete töötlemist võib pidada artikli 7 tähenduses seaduslikuks, on ammendav ja kitsas. Käesolevas asjas on asjakohane ainult artikli 7 punkt f – vt käesoleva ettepaneku punktid 67–71.

13. Seaduses on „isikuandmed“ määratletud kui igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta. Isikuandmete „töötlemine“ on isikuandmete mis tahes töötlemine, sealhulgas nende kogumine, salvestamine, lisamine, säilitamine, korraldamine, muutmine, kasutamine, üleandmine, edastamine ja levitamine, blokeerimine või kustutamine.

14. Isikuandmete kaitse seaduse artiklis 5 on sätestatud erand selles seaduses sätestatud normide suhtes, kui on tegemist isikuandmete töötlemisega ajakirjanduslikul eesmärgil kooskõlas ajakirjanduse ja muude massiteabevahendite seadusega (Par presi un citiem masu informacijas lidzekliem) või kirjandusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides.

Faktilised asjaolud, menetlus ja eelotsuse küsimused

15. S. Buivids (edaspidi käesolevas asjas „vastutav töötleja“) salvestas video Läti politseijaoskonnas. Salvestis käsitles tema ütlushi politseile seoses tema vastu algatatud väärteomenetlusega.⁸ Videosalvestisel on võimalik näha politsei tööruume ja mitut politseiametnikku oma ametikohustusi täitmas. Salvestati S. Buividsi vestlust politseiametnikuga nende teatavate haldusfunktsioonide täitmisel – kuulda on nii teda kui ka asjaomaseid politseiametnikke ning samuti teda politseijaoskonda saatnud isikut. S. Buivids avaldas selle videosalvestise veebisaidil www.youtube.com.

16. Data valsts inspecija (Läti Andmekaitseinspeksioon) otsustas oma 30. augusti 2013. aasta otsuses, et S. Buivids on rikkunud isikuandmete kaitse seaduse sätteid (selle seaduse artikli 8 lõiget 1), sest ta ei olnud teavitanud politseinikke (andmesubjekte), nagu kõnealuse sättega ette nähakse, filmimise eesmärgist. Samuti ei esitanud ta Andmekaitseinspeksioonile video salvestamise ja veebisaidil avaldamise eesmärgi kohta teavet, mis tõendanuks, et see eesmärk on kooskõlas asjaomastes riigisisestes eeskirjades sätestatuga. Seetõttu nõudis Andmekaitseinspeksioon, et S. Buivids eemaldaks kõnealuse video YouTube'i veebisaidilt ja muudelt veebisaitidelt, kus see oli avaldatud.

17. S. Buivids esitas kaebuse Administratīvā rajona tiesale (rajooni halduskohus), kes jättis kaebuse rahuldamata. Selle kohtuotsuse peale esitas S. Buivids Administratīvā apgabaltiesasse (haldusasjade regionaalne kohus, Läti) apellatsioonkaebuse, milles palus tunnistada Andmekaitseinspeksiooni 30. augusti 2013. aasta otsuse õigusvastaseks ja hüvitada talle sellega tekitatud kahju. Kaebuse põhjendamiseks väitis S. Buivids, et ta püüdis juhtida videoga ühiskonna tähelepanu politsei tema hinnangul õigusvastasele tegevusele. Eelotsusetaotlusest ei nähtu, et S. Buivids oleks nimetanud, milles tema arvates see õigusvastane tegevus seisnes.

18. Administratīvā apgabaltiesa (haldusasjade regionaalne kohus, Läti) jättis S. Buividsi apellatsioonkaebuse rahuldamata järgmistel põhjustel. Esiteks leidis ta, et S. Buividsi salvestisel olid andmesubjektid äratuntavad. Teiseks leidis ta, et S. Buivids ei salvestanud videot Läti õiguse kohaselt ajakirjanduslikul eesmärgil. Salvestades politseinikke nende töökohas oma ametiülesandeid täitmas ning teavitamata politseinikke nende isikuandmete töötlemise eesmärgist, ei järginud S. Buivids isikuandmete kaitse seaduse artiklit 5 ja rikkus artikli 8 lõiget 1. Kolmandaks oli Andmekaitseinspeksioon nõudnud, et S. Buivids võtaks video maha neilt veebisaitidelt, kus ta selle oli avaldanud, kuna ta töötles isikuandmeid ebaseaduslikult. See nõue oli nii seaduslik kui ka proportsionaalne. Puudus ilmne konflikt S. Buividsi sõnavabaduse ja andmesubjektide eraelu puutumatuse vahel, kuna S. Buivids ei olnud ära näidanud video avaldamise eesmärki. Pealegi ei sisaldanud video ei uudiseid ega näidanud politsei ebaseaduslikku käitumist.

⁸ Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib eelotsusetaotluses, et S. Buividsile määrati hiljem selle haldusmenetluse käigus rahaträhv.

19. S. Buivids esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule. See kohus märgib, et S. Buividsi asjas on tegemist üheainsa videosalvestisega oma ametiülesandeid täitvate politseiametnike kohta, kes tegutsevad avaliku võimu esindajatena. Ei ole kindel, kas S. Buividsi hagi kuulub direktiivi 95/46 kohaldamisalasse ja kas selle direktiivi artiklis 9 sätestatud erand ajakirjanduse jaoks on kohaldatav isiklikule arvamusele politsei töö kohta ja oma ülesandeid täitvaid politseiametnikke kujutavate videosalvestise ülespanemisele veebisaidile www.youtube.com. Seetõttu palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult juhiseid järgmistes küsimustes:

- „1. Kas selline tegevus nagu põhikohtuasjas, s.o politseijaoskonnas menetlustoiminguid tegevate politseiametnike salvestamine ja video avaldamine veebisaidil www.youtube.com, kuulub direktiivi 95/46 kohaldamisalasse?
2. Kas direktiivi 95/46 tuleb tõlgendada nii, et kõnealuse tegevuse puhul on tegemist isikuandmete töötlemisega ajakirjanduse jaoks kõnealuse direktiivi artikli 9 tähenduses?“

20. Kirjalikud seisukohad on esitanud S. Buivids, Austria, Tšehhi Vabariigi, Itaalia, Läti, Poola ja Portugali valitsus ning Euroopa Komisjon. S. Buivids, Läti valitsus ja komisjon osalesid 21. juunil 2018 toimunud kohtuistungil koos Rootsi valitsusega, kes ei esitanud kirjalikke seisukohti.

Esimene küsimus

21. Esimese küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas füüsiline isik, kes videosalvestab ametikohustusi täitvaid politseiametnikke ja avaldab seejärel selle videosalvestise sellisel veebisaidil nagu YouTube, kuulub direktiivi 95/46 kohaldamisalasse.

22. S. Buivids, Tšehhi Vabariik, Itaalia, Poola, Portugal ja komisjon on seisukohal, et sellised teod kuuluvad direktiivi 95/46 kohaldamisalasse. Austria ja Läti on vastupidisel seisukohal.

23. Mulle näib, et sellised teod, nagu pani toime S. Buivids, kuuluvad tõepoolest direktiivi 95/46 kohaldamisalasse.

24. Oma ametikohustusi täitvate politseiametnike videosalvestamine politseijaoskonnas on hõlmatud direktiivi 95/46 artikli 3 lõikega 1, kuivõrd tegemist on isikuandmete osaliselt või täielikult automatiseeritud töötlemisega. Euroopa Kohus on juba otsustanud, et selle direktiivi artikli 2 punkti a kohaselt hõlmavad „isikuandmed“ kaameraga salvestatud isiku kujutist.⁹ Artikli 2 punktist b tuleneb, et videosalvestis kujutab endast põhimõtteliselt „isikuandmete töötlemist“, kuna see on hõlmatud määratlusega „iga isikuandmetega tehtav toiming või toimingute kogum [...] näiteks kogumine, salvestamine [...] säilitamine“.¹⁰ Euroopa Kohus on varem otsustanud, et isikuandmete üleslaadimine veebilehele on töötlemine direktiivi 95/46 artikli 2 punkti b tähenduses.¹¹

25. Sellise videosalvestise avaldamine veebisaidil on seega selgelt hõlmatud mõistega „isikuandmete töötlemine“ direktiivi 95/46 artikli 3 lõikes 1.¹²

9 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus Ryneš, C-212/13, EU:C:2014:2428, punktid 21 ja 22.

10 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus Ryneš, C-212/13, EU:C:2014:2428, punktid 23 ja 24.

11 13. mai 2014. aasta kohtuotsus Google Spain ja Google, C-131/12, EU:C:2014:317, punkt 26.

12 6. novembri 2003. aasta kohtuotsus Lindqvist, C-101/01, EU:C:2003:596, punktid 25 ja 26. See kohtuasi puudutas leeriõpetaja poolt veebilehtede avaldamist, mis võimaldasid leeriks valmistuvatel koguduselikiimetel saada neile vajaminevat teavet.

26. Minu tõlgendus artikli 2 punktide a ja b kohta koosmõjus artikli 3 lõikega 1 on kooskõlas direktiivi 95/46 eesmärkidega, mille kohaselt peaks direktiiv olema muu hulgas kohaldatav füüsiliste isikutega seotud heli- ja pildianndmete salvestamise, talletamise ja edastamise suhtes.¹³ Ehkki põhjenduses 16 märgitakse, et direktiivi kohaldamisalasse ei kuulu heli- ja pildimaterjali sisaldate andmete töötlemine „kui see on seotud avaliku korra, riigikaitse, riigi julgeoleku või riigi toimingutega kriminaalõiguse valdkonnas või muu tegevusega, mis ei kuulu [ELi õiguse] reguleerimisalasse“, järeldub sellest *a contrario*, et seadusandja tahte kohaselt peaks direktiiv 95/46 muudel juhtudel videosalvestisi hõlmama.¹⁴

27. Austria on seisukohal, et sellised teod nagu pani toime S. Buivids ei kuulu direktiivi 95/46 kohaldamisalasse. Ta väidab, et vastavalt eelotsusetaotluses märgitule ei kuulu ametnikud Läti õiguse kohaselt oma ametiülesannete täitmisel isikuandmete töötlemise osas eraelu puutumatus kohaldamisalasse – seda seepärast, et oma ametikohustusi täitvad ametnikud peavad aktsepteerima, et nad tegutsevad avalikult ning et nende tegevust võidakse kontrollida.

28. Ma ei nõustu selle vastuargumendiga.

29. Direktiivi 95/46 tekst ei sisalda ühtegi sõnaselget erandit, mis välistaks selle kohaldamisalast sellised avalikud teenistujad nagu politseiametnikud. Samuti ei nähtu sellist eesmärki direktiivi põhjendustest.

30. Lisaks tuleb direktiivi tõlgendada viisil, mis on kooskõlas põhiõigustega. Ametnikud on üldisemast eraelu puutumatus õigusest tulenevate era- ja perekonnaelu austamise õiguse (harta artikkel 7) ja isikuandmete kaitse õiguse (harta artikkel 8) osas kaitstud samamoodi nagu teised üksikisikud.¹⁵ Teistsugusel seisukohal oleksid kahjulikud tagajärjed, kuna see jätaaks ametnikud nende eraelu puutumatus osas haavatavaks ning takistaks avaliku sektori personali värbamist ja hoidmist.

31. Lisaks, nagu Euroopa Kohus on märkinud, ei tuleks mõistet „eraelu“ tõlgendada kitsendavalt ning seega ei ole põhimõtteliselt põhjust, mis põhjendaks ametialast laadi tegevuse välistamist.¹⁶

32. Läti väidab, et sellised teod nagu S. Buividsi omad ei kuulu direktiivi 95/46 kohaldamisalasse neljal põhjusel. Esiteks tuleneb artikli 3 lõike 1 grammatilisest tõlgendusest, et direktiivi 95/46 kohaldamiseks peavad asjaomased andmed moodustama osa andmete kogumist. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et S. Buivids tegi üheainsa videosalvestise. Tema tegevust ei saa seetõttu kirjeldada kui selliselt korrastatud või struktureeritud, et see moodustaks osa andmete kogumist. Teiseks tuleks artikli 3 lõiget 1 tõlgendada kooskõlas direktiivi 95/46 eesmärkidega, mille hulka kuulub eraelu puutumatus. Seos selle eesmärgi, kui seda õigesti tõlgendada, ja üheainsa videosalvestise avaldamise vahel internetis on liiga kaugel. Kolmandaks ei ole isikuid videosalvestises võimalik tuvastada ilma märkimisväärsete raskusteta. Seetõttu puudub vaidlusaluses salvestises „teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta“, mis oleks hõlmatud mõiste „isikuandmed“ määratlusega direktiivi artikli 2 punktis a. Ning samuti tuleb käesolevat asja eristada kohtuasjast Lindqvist,¹⁷ milles käsitletud olukorras oli võimalik leida internetis avaldatud isikuandmed nime või muu teabe sisestamisel otsingumootoris. Läti lisab, et kuna isikuandmete kaitse seaduse kohaldamisala on laiem kui direktiivi 95/46 oma, siis on Andmekaitseinspeksiooni otsus S. Buividsi suhtes igal juhul põhjendatud.

33. Lükkan Läti argumendid direktiivi 95/46 kohaldamisala kohta tagasi järgmistel põhjustel.

¹³ Põhjendus 14.

¹⁴ Põhjendus 16; vt käesoleva ettepaneku punkt 4.

¹⁵ 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus ClientEarth ja PAN Europe vs. EFSA, C-615/13 P, EU:C:2015:489, punkt 30.

¹⁶ 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus Volker und Markus Schecke ja Eifert, C-92/09 ja C-93/09, EU:C:2010:662, punkt 59.

¹⁷ 6. novembri 2003. aasta kohtuotsus C-101/01, EU:C:2003:596.

34. Ma ei tõlgenda artikli 3 lõiget 1 samamoodi nagu Läti valitsus. Selles õigusnormis ei märgita, et kui isikuandmeid töödeldakse täielikult või osaliselt automatiseeritult, siis selleks, et direktiiv 95/46 oleks kohaldatav, peavad sellised andmed *lisaks* moodustama osa andmete kogumist. Pigem näib mulle, et direktiivi 95/46 artikli 3 lõige 1 on kohaldatav mõlemas järgmistest olukordadest: i) isikuandmete töötlemine täielikult või osaliselt automatiseeritult *ja* ii) andmeid ei töödelda automatiseeritult, ent need moodustavad (või kavakohaselt hakkavad moodustama) osa andmete kogumist.

35. Isikuandmete töötlemisel eraelu puutumatus kaitsmine on direktiivi 95/46 ülekaalukas eesmärk. S. Buividsi filmitud politseiametnike õigused on käesolevas asjas kesksed. Nad on tuvastatavad üksikute andmesubjektidena ning teave nende kohta avaldati. Seega on *prima facie* tegemist nende harta artiklitega 7 ja 8 tagatud põhiõiguste selge rikkumisega.¹⁸ Ei ole oluline, kas avaldatud teave on tundlik või kas asjaomastele isikutele on kuidagi ebameeldivusi põhjustatud.¹⁹

36. See, kas andmesubjekte on keeruline tuvastada, ei ole direktiivis 95/46 sätestatud kriteerium ning seetõttu ei või seda kasutada selle kindlaksmääramisel, kas artikli 3 lõike 1 tingimused on täidetud. Samuti ei nõua direktiiv 95/46, et isikuandmete töötlemine hõlmaks internetiotsingu tegemist võimaldavalt sellist teavet nagu nimi või aadress, et isik saaks väita, et tema andmekaitsealaseid õigusi on rikutud.

37. Põhjalikkuse huvides lisan, et minu arvates ei ole direktiivi 95/46 artikli 3 lõige 2 käesolevas asjas kohaldatav. Selles sättes on märgitud, et direktiivi ei kohaldata isikuandmete töötlemisele „kui see toimub sellise tegevuse käigus, mis jääb väljapoole [ELi õigust] [...] ja igal juhul sellise töötlemise suhtes, mis on seotud avaliku korra, riigikaitse, riigi julgeoleku [...] ja riigi toimingutega kriminaalõiguse valdkonnas“. Kuivõrd artikli 3 lõige 2 on erand direktiivi kohaldamisala eeskirjadest, tuleb seda tõlgendada kitsalt.²⁰ Kõik loetletud näited on riigi või riigi ametivõimude tegevused, mis ei ole seotud üksikisikute mitmesuguste tegevussfääridega. Nende abil on määratletud kõnealuse erandi kohaldamisala, millest tulenevalt kohaldatakse seda erandit ainult neile sõnaselgelt loetletud või nendega samasse kategooriasse liigituvatele tegevustele (*ejusdem generis*).²¹

38. S. Buividsi tegevus oli oma eraviisilisi seisukohti väljendava üksikisiku tegevus. Seetõttu on selge, et see ei kuulu direktiivi 95/46 artikli 3 lõike 2 esimese taande kohaldamisalasse.

39. Mis puudutab direktiivi 95/46 artikli 3 lõike 2 teist taanet, siis on Euroopa Kohus otsustanud, et selle tõlgendamisel tuleb võtta aluseks, et seda erandit käsitlev põhjendus 12 mainib füüsilise isiku poolt üksnes isiklikel või kodustel eesmärkidel tehtava andmete töötlemise näitena kirjavahetust ja aadresside loetelu. Sellest tuleneb, et seda viimati nimetatud erandit tuleb tõlgendada nii, et see puudutab vaid toiminguid, mida tehakse isikute era- või perekonnaelu raames.²²

40. Seega ei ole ka direktiivi 95/46 artikli 3 lõike 2 teine taane S. Buividsi tegevuse suhtes kohaldatav. Videosalvestise avaldamine internetis ei kujutanud endast tema era- ega perekonnaelu. Vastupidi: avaldamine tähendas, et andmed tehti kättesaadavaks ja juurdepääsetavaks piiramatule arvule inimestele.

41. Järeldan seetõttu, et selline tegevus nagu oma ametikohustusi täitvate ametiisikute videosalvestamine nende töökohal ja seejärel videosalvestise avaldamine internetis kujutab endast täielikult või osaliselt automatiseeritud isikuandmete töötlemist direktiivi 95/46 artikli 3 lõike 1 tähenduses.

18 13. mai 2014. aasta kohtuotsus Google Spain ja Google, C-131/12, EU:C:2014:317, punkt 66.

19 8. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Digital Rights Ireland jt, C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238, punkt 33.

20 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus Puškár, C-73/16, EU:C:2017:725, punkt 38.

21 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus Puškár, C-73/16, EU:C:2017:725, punktid 36 ja 37 ja seal viidatud kohtupraktika.

22 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, C-73/07, EU:C:2008:727, punktid 43 ja 44.

Teine küsimus

42. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teise küsimusega kindlaks teha, kas sellised teod nagu S. Buividsi omad on hõlmatud direktiivi 95/46 artiklis 9 sätestatud erandiga ajakirjanduse jaoks.

43. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib eelotsusetaotluses, et kui S. Buivids oleks teinud ja avaldanud oma videosalvestise ajakirjanduslikul eesmärgil kooskõlas asjaomaste riigisiseste eeskirjadega, kehtiks tema tegevuse suhtes erand isikuandmete kaitse seaduse artikli 8 tingimustest, mille järgi vastutav töötaja peab andmesubjekte kehtiva korra kohaselt teavitama salvestamise kavakohasest eesmärgist.

44. Selles suhtes täheldan, et liikmesriigid peavad taoliste direktiivide nagu direktiivi 95/46 ülevõtmisel kandma hoolt selle eest, et riigisiseseid eeskirju tõlgendatakse viisil, mis võimaldab kohast tasakaalu erinevate ELi õiguskorras kaitstavate põhiõiguste vahel. Lisaks ei pea liikmesriikide ametiasutused ja kohtud direktiivide ülevõtmismeetmete rakendamisel mitte ainult tõlgendama oma riigisisest õigust kooskõlas asjaomaste direktiividega, vaid nad peavad ka jälgima, et nad ei tugineks riigisiseste normide sellisele tõlgendusele, mis on vastuolus nende põhiõigustega või muude ELi õiguse üldpõhimõtetega, näiteks proportsionaalsuse põhimõttega.²³

45. Euroopa Kohus on juba märkinud, et artiklit 9 tuleb tõlgendada, võttes arvesse direktiivi 95/46 eesmärke ja sellega loodud süsteemi.²⁴ Artiklist 1 on selge, et nende eesmärkide hulka kuulub isikuandmete vaba liikumise võimaldamine ning samuti üksikisikute põhiõiguste ja vabaduste kaitse, eelkõige eraelu puutumatus seoses isikuandmete töötlemisega. Direktiivi artikkel 9 näitab, kuidas need kaks eesmärki tuleb ühitada. Liikmesriikidel on kohustus saavutada vajalik tasakaal.²⁵

46. Direktiivi 95/46 loomisloost nähtub, et erandit ajakirjanduse jaoks tuleb kohaldada kitsalt. Praegust direktiivi 95/46 artikli 9 teksti komisjoni alguses ettepanekus ei olnud.²⁶ See lisati peaaegu viis aastat pärast selle ettepaneku tegemist Euroopa Parlamendi poolt ette pandud muudatuste alusel, et selgitada, et liikmesriigid peaksid erandeid või vabastusi ette nägema ainult juhul, kui need on vajalikud selleks, et ühitada õigus eraelu puutumatusse sõnavabadust reguleerivate normidega.²⁷

47. Artikli 9 võib jagada kaheks osaks. Esimeses osas juhendatakse liikmesriike võimaldama erandeid või vabastusi muu hulgas sellistest isikuandmete töötlemise seaduslikkuse üldnormidest nagu need, mis on sätestatud selle direktiivi artiklites 6 ja 7. Teine osa rõhutab, et selliseid erandeid või vabastusi võib lubada seoses isikuandmete töötlemisega ajakirjanduse jaoks *ainult* siis, kui see on vajalik selleks, et viia omavahel vastavusse eraelu puutumatusse õigust ja sõnavabadust reguleerivad eeskirjad.²⁸

48. Euroopa Kohus on juba teinud selgeks, et seoses õigusega sõnavabadusele tuleb mõistet „ajakirjanduse jaoks“ tõlgendada laialt,²⁹ ning määratlenud rea kriteeriume, mida seejuures arvestada. Esiteks ei piirdu ajakirjandus meediaettevõtjatega, vaid sellekohast erandit kohaldatakse kõikide ajakirjandusega tegelevate isikute suhtes. Teiseks ei ole otsustav kaalutlus see, kas asjaomase ajakirjandusega tegeletakse kasumi saamise eesmärgil. Kolmandaks tuleb arvesse võtta meediumide muutumist ja arengut, seetõttu ei ole määrav see, kas andmeid töödeldakse ja edastatakse

23 29. jaanuari 2008. aasta kohtuotsus Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika.

24 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, C-73/07, EU:C:2008:727, punktid 50–53.

25 Vt direktiivi 95/46 põhjendused 17 ja 37.

26 KOM(90) 314 (lõplik), 13. september 1990. Algne ettepanek sisaldas artikli 19 projekti, mis lubas liikmesriikidel teha erandeid direktiivi sätetest paber- ja audiovisuaalse meedia suhtes ulatuses, mis on vajalik ühitamiseks üksikisikute eraelu puutumatusse ja sõnavabaduse põhiõigusi. Seda ettepanekut muudeti kaks korda komisjoni ettepanekutega KOM(92) 422 (lõplik), 15. oktoober 1992, ja KOM(95) 375 (lõplik), 18. juuli 1995.

27 Vt otsus, mis käsitleb nõukogu ühist seisukohta seoses eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (C4-0051/95 – 00/0287(COD)) (EÜT 1995, C 166, lk 105).

28 See erand hõlmab isikuandmete töötlemist ka kirjanusliku või kunstilise eneseväljenduse huvides, mis ei puutu põhikohtuasjasse: vt täpsemalt käesoleva ettepaneku punkt 10.

29 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, C-73/07, EU:C:2008:727, punkt 56.

konventsionaalsete, isegi vanamoodsate meediumide (nagu paber või raadiolained) abil või toimub töötlemine kaasaegsemate meetoditega (nagu andmete üleslaadimine internetti). Ning nendest kriteeriumitest tuleneb, et tegevuse võib liigitada „ajakirjanduslikuks tegevuseks“, kui selle eesmärk on avalikkusele teabe, arvamuste või mõtete avaldamine.³⁰

49. Kas sellised üksikisiku teod nagu S. Buividsi toime pandud teod kuuluvad direktiivi 95/46 artiklis 9 sätestatud mõiste „ajakirjanduse jaoks“ kohaldamisalasse?

50. S. Buivids, keda toetavad Portugali ja Rootsi valitsus, väidab, et tema tegevus kuulub artikli 9 kohaldamisalasse ning et ta on vabastatud selle direktiivi II peatüki sätetest. Tšehhi valitsus ja Poola väidavad vastu, et artikkel 9 ei ole siin kohaldatav. Austria, Itaalia ja komisjon on seisukohal, et lõppkokkuvõttes on riigisisese kohtu pädevuses hinnata, kas erand ajakirjanduse jaoks on kohaldatav. Läti väidab, et ehkki S. Buividsi teod ei ole direktiiviga 95/46 hõlmatud, on asjaomased riigisisese normid kohaldatavad.

51. Salvestise kõnealuse avaldamise eesmärgid on selgelt faktilised asjaolud, mille tuvastamine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne. Ent direktiivi 95/46 artikli 9 tõlgendamisel peaks Euroopa Kohus pakkuma eelotsusetaotluse esitanud kohtule vajaliku raamistiku selle hinnangu andmiseks. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika, milles tõlgendatakse vastavaid EIÖK sätteid (artiklid 8 ja 10), pakub paari kasulikku võrdlusmomenti.

52. Nii on Euroopa Inimõiguste Kohus EIÖK artiklit 10 tõlgendades otsustanud, et „kasutajate tekitatud väljendustegevus internetis pakub sõnavabaduse teostamiseks enneolematut platvormi“ ning et uudiste ja kommentaaride avaldamine veebilehel on ajakirjanduslik tegevus.³¹ Nimetatud kohus on korduvalt kinnitanud meedia olulist rolli, millega meedia edendab ja tugevdab avalikkuse õigust saada ja levitada teavet ja ideid.³² Samuti on nimetatud kohus kinnitanud, et erinevate „avaliku väitluse platvormide loomine ei piirdu [traditsioonilise] pressiga [...] Arvestades olulist rolli, mida internet mängib, edendades avalikkuse juurdepääsu uudistele ja aidates kaasa informatsiooni levikule [...], võib blogijaid ja populaarseid sotsiaalmeedia kasutajaid [EIÖK] artikliga 10 antud kaitse osas samuti pidada „avalikkuse valvekoerteks“.³³

53. Seetõttu näib mulle selge, et kui üksikisik tegeleb niinimetatud „kodanikuajakirjandusega“, kogudes ja levitades informatsiooni eesmärgiga levitada avalikkusele teavet, arvamusi või ideid, siis võib seda pidada isikuandmete töötlemiseks ajakirjanduse jaoks artikli 9 tähenduses.³⁴

54. Sellest tuleneb, et ma ei nõustu Tšehhi Vabariigi ja Portugali valitsusega selles, et ajakirjandus tähendab alati tingimata ka teatavat määra formalismi ning kutsealaseid protseduure või kontrolli. Isegi kui see võis olla üldiselt tõsi minevikus, muudavad tehnoloogia areng ja muutuvad ühiskondlikud kumbed tänapäeval võimatuks piirata ajakirjanduse mõistet reguleeritud kutsealaga.³⁵

30 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, C-73/07, EU:C:2008:727, punktid 58–61.

31 EIK 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Delfi AS vs. Eesti [GC], CE:ECHR:2015:0616JUD006456909, punkt 110 ja seal viidatud kohtupraktika, ja punkt 112.

32 EIK 8. novembri 2016. aasta kohtuotsus Magyar Helsinki Bizottság vs. Ungari, CE:ECHR:2016:1108JUD001803011, punkt 165 ja seal viidatud kohtupraktika.

33 EIK 8. novembri 2016. aasta kohtuotsus Magyar Helsinki Bizottság vs. Ungari, CE:ECHR:2016:1108JUD001803011, punktid 166 ja 168.

34 Vt käesoleva ettepaneku 30. joonealune märkus.

35 Vt ajalehe The Guardian 11. juuni 2012. aasta artikkel „Kodanikuajakirjanduse tõus“. Ajaleht Financial Times nimetas 2017. aastal „aasta inimeseks“ Susan Fowleri, noore Ameerika naise, kes oma kogemused blogi kujul avalikustades paljastas ettevõttes Uber seksuaalse ahistamise ning innustas naisi vaikimist lõpetama. Isegi enne internetti ei piirdunud ajakirjandus formaalselt kindla elukutsega. Näiteks Nõukogude Liidus ja tema satelliitriikides aitas salajane kirjanduse eraviisilise trükkimise ja levitamise süsteem *samizdat* mööda minna valitsuse tsensuurist ja väljendada tavalistel üksikisikutel oma seisukohti.

55. Ent igal juhul ei tulene sellest, et eraisiku poolt internetis *mis tahes* teabe avaldamine tuvastatava isiku kohta kvalifitseerub ajakirjanduseks ning kuulub seega direktiivi 95/46 artiklis 9 sätestatud erandi kohaldamisalasse. See säte määrab kategooriliselt, et erand ajakirjanduse jaoks kehtib ainult ulatuses, mis on vajalik, et viia omavahel vastavusse eraelu puutumatus õigust ja sõnavabadust reguleerivad eeskirjad, ning et selline andmete töötlemine peab toimuma *ainult* ajakirjanduse jaoks.

56. Aga kuhu tuleb sellisel juhul piir tõmmata?

57. Tuletan siin meelde, et direktiivi 95/46 artiklis 9 pannakse kohustus leida õige tasakaal kahe konkureeriva põhiõiguse – eraelu puutumatus ja sõnavabaduse – vahel selgelt liikmesriikidele. Ent Euroopa Kohus saab ja peab andma vajalikud juhised – millest riigisisene kohus peab lähtuma –, et tagada ELi seadusandja kehtestatud põhimõtete õige ja ühetaoline kohaldamine. Minu arvates võiks seejuures abiks olla järgmine lähenemine.

58. Esiteks peaks riigisisene kohus konkreetses asjas uurima, kas töödeldud andmed sisaldasid sellist faktilist materjali, mida saaks pidada „teabe, arvamuste või mõtete avaldamiseks avalikkusele“ vastavalt kohtuotsuses Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia³⁶ kehtestatud kriteeriumidele. Käesolevas asjas esitatud eelotsusetaotluses ei ole piisavalt teavet, et Euroopa Kohtul oleks võimalik otsustada, kas S. Buividsi video vastab neile kriteeriumidele, ning riigisisene kohus peab selles osas täiendavalt tuvastama vajalikud faktilised asjaolud.³⁷ Kui selline nõutav faktiline sisu puudub, siis ei oleks kõnealune video igal juhul hõlmatud erandiga ajakirjanduse jaoks direktiivi artikli 9 alusel.

59. Teiseks peaks riigisisene kohus otsustama, kas kõnealune andmete töötlemine toimus *ainult* ajakirjanduse jaoks. Eelotsusetaotluses märgitakse, et S. Buivids ei teatanud videosalvestise tegemisel ja avaldamisel oma eesmärki. Ent Euroopa Kohtu istungil väideti, et ta võis soovida paljastada politsei õigusvastast käitumist (mis on klassikaline näide hea, avalikust huvist kantud ajakirjanduse kohta). Jällegi on riigisisese kohtu kui ainsana faktiliste asjaolude osas pädeva kohtu ülesanne otsustada nii seda, kas see oli S. Buividsi eesmärk ning kas see oli tema ainus eesmärk. Muude asjaolude olemasolu (nagu näiteks usk õigusse salvestada ja avaldada politseiametnikest videoid pelgalt seetõttu, et nad on avaliku sektori teenistujad või pelk vuajerism) tähendaks, et kriteerium „ainult ajakirjanduse jaoks“ ei olnud täidetud. Vastavalt ei oleks artiklis 9 sätestatud erand kohaldatav.

60. Kolmandaks peab riigisisene kohus käsitlema nõuet, et artiklist 9 tulenevad erandid direktiivi isikuandmete kaitse tavalistest nõuetest on lubatavad „*ainult siis, kui see on vajalik* selleks, et viia omavahel vastavusse eraelu puutumatus õigust ja sõnavabadust reguleerivad eeskirjad“ (kohtujuristi kursiiv). Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikas rõhutatakse, et harta artikliga 8 tagatud isikuandmete kaitsest tehtavate erandite ja sellele seatavate piirangute puhul tuleb piirduda vältimatult vajalikuga ja neid tuleb tõlgendada kitsalt.³⁸

61. EIÕKs puudub harta artikliga 8 võrreldav säte (isikuandmete kaitse kohta). Euroopa Inimõiguste Kohus on samastanud selle põhiõiguse EIÕK artiklis 8 sätestatud era- ja perekonnaelu austamisega, lugedes selle eraelu puutumatus spetsiifilisemaks väljenduseks isikuandmete töötlemise kontekstis.³⁹ Nii pakuvad selle kohtu lahendid, mis käsitlevad EIÕK artiklite 8 ja 10 kaalumist, raamistiku isikuandmete kaitse ja sõnavabaduse põhiõiguste omavahel vastavusse viimiseks, mida nõuab ka direktiivi 95/46 artikkel 9.

36 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus C-73/07, EU:C:2008:727; vt käesoleva ettepaneku punkt 48.

37 Kuna käesolevas asjas esitas eelotsusetaotluse kõrgeim kohus, võib tekkida olukord, et asi saadetakse tagasi madalama astme kohtusse nende täiendavate faktiliste asjaolude tuvastamiseks.

38 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus Ryneš, C-212/13, EU:C:2014:2428, punktid 28 ja 29 ning seal viidatud kohtupraktika.

39 EIK 27. juuni 2017. aasta kohtuotsus Satakunnan Markkinapörssi Oy ja Satamedia Oy vs. Soome [GC], CE:ECHR:2017:0627JUD000093113, punktid 8–28. See kohtuasi sai alguse faktilistest asjaoludest, millega seoses Euroopa Kohus tegi 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsuse Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, C-73/07, EU:C:2008:727. EIKs algas menetlus kaebusega nr 931/13. Nimetatud kohtu neljas koda tegi oma otsuse 21. juulil 2015. Kaebaja taotlus anda asi menetleda suurkojale rahuldati 14. detsembril 2015 ning see koda tegi oma otsuse 27. juunil 2017.

62. Seoses kaalumisega, mida riigisisesed ametivõimud (ja seejärel riigisisesed kohtud) peavad nende kahe õiguse kooskõlla viimiseks tegema, on Euroopa Inimõiguste Kohus otsustanud, et põhimõtteliselt väärivad EIÖK artiklites 8 ja 10 sätestatud õigused võrdset austust.⁴⁰ Asjaomased sammud on siiani määratletud järgmiselt: i) analüüsida panust avalikes huvides toimuvasse debatti; ii) hinnata asjaomase isiku tuntuse määra; iii) arvestada avaldatud materjali sisu; iv) analüüsida asjaomase isiku eelnevat käitumist; v) uurida avaldatu sisu, vormi ja tagajärgi; ning vi) võtta arvesse kõnealuse teabe omandamise asjaolusid.

63. Hinnates, kas eraelulisi andmeid sisaldav avaldatud teave puudutab ka avalikku huvi pakkuvat küsimust, on nimetatud kohus võtnud arvesse küsimuse olulisust avalikkusele ning avaldatud teabe laadi. Lisaks on avalik huvi tavaliselt seotud teemadega, mis mõjutavad avalikkust sellisel määral, et ta võib nende vastu õigustatult huvi tunda, mis tõmbavad tema tähelepanu või mis puudutavad teda olulisel määral, eriti kui võrd need mõjutavad kodanike heaolu või ühiskonda tervikuna.⁴¹ Euroopa Inimõiguste Kohus on otsustanud, et potentsiaalne kahju, mida interneti sisu ja seal toimuv suhtlus võib tekitada inimõiguste ja põhivabaduste teostamisele, eriti eraelu puutumatusel, on kindlasti suurem kui vanamoodsamat tehnoloogiat kasutavas ajakirjanduses nagu trükiajakirjanduses avaldatust tulenev oht.⁴²

64. Käesolevas asjas on Euroopa Kohtule eelotsusetaotluses antud teave katkendlik. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et S. Buividsi videosalvestisest ei nähtu päevakajalisi uudiseid ega politseiametnike ebaseaduslikku käitumist või et ükski videos tuvastatavatest politseiametnikest oleks iseenesest avaliku elu tegelane. Mingit teavet ei ole antud asjaomaste isikute varasema tegevuse kohta. Video teemaks näib olevat pelgalt see, et S. Buivids viibib politseijaoskonnas seoses teda puudutava haldusmenetlusega. S. Buivids tegi oma videosalvestise avalikult, ent ei teatanud andmesubjektidele (politseiametnikele) salvestamise konkreetseid eesmärke. Kohtuistungil ta kinnitas, et tal ei olnud nende sõnaselget nõusolekut videosalvestamiseks ega ka sellele järgnenud salvestise avaldamiseks internetis.

65. On selge, et videosalvestise avaldamisega veebisaidil rikkus S. Buivids andmesubjektide eraelu puutumatus põhiõigust. Ta ei võtnud midagi ette, et leevendada selle rikkumise ulatust – näiteks nende nägude ähmastamise või varjamise või nende häälte moonutamise teel enne video avalikustamist.

66. Euroopa Kohtul oleva piiratud teabe valguses näib mulle tõenäoline, et eespool määratletud kriteeriumid selle hindamiseks, kas käesolevas konkreetses asjas peaks teabevabadus kaaluma üles eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse, ei ole täidetud. Rõhutan siiski, et riigisese kohtu ülesanne on viia lõpule vajalike faktide tuvastamise protsess ning anda nende alusel käesolevas asjas lõplik hinnang.

67. Täielikkuse huvides peaksin käsitlema Tšehhi Vabariigi argumenti, et S. Buividsi poolne andmete töötlemine on seaduslik tulenevalt direktiivi 95/46 artikli 7 punktist f. Selles sättes on sätestatud ammendav ja piiratud loetelu juhtudest, millal võib pidada isikuandmete töötlemist seaduslikuks,⁴³ tingimusel et nad vastavad kõigepealt ka andmekvaliteedi nõuetele direktiivi artiklis 6.

40 EIK 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus *Delfi AS vs. Eesti* [GC], CE:ECHR:2015:0616JUD006456909, punkt 139.

41 EIK 27. juuni 2017. aasta kohtuotsus *Satakunnan Markkinapörssi Oy ja Satamedia Oy vs. Soome* [GC], CE:ECHR:2017:0627JUD000093113, punktid 165, 166 ja 171.

42 EIK 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus *Delfi AS vs. Eesti* [GC], CE:ECHR:2015:0616JUD006456909, punkt 133.

43 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus *Puškár*, C-73/16, EU:C:2017:725, punkt 104 ja seal viidatud kohtupraktika; vt ka punkt 105.

68. Artikli 7 punkti f kohaselt on töötlemine õiguspärane, kui see on vajalik vastutava töötleja (käesoleval juhul S. Buividsi) või andmeid saava kolmanda isiku või kolmandate isikute õigustatud huvide elluviimiseks, kui selliseid huve ei kaalu üles direktiivi 95/46 artikli 1 lõike 1 kohaselt kaitstavate andmesubjekti põhiõiguste ja -vabadustega seotud huvid. See analüüs nõuab vastandlike õiguste ja huvide kaalumist.⁴⁴

69. Mulle näib, et käesolevas asjas on samamoodi kohaldatav Euroopa Kohtu analüüs direktiivi 95/46 artikli 7 punkti e tõlgendamise kohta koosmõjus artikli 6 lõike 1 punktiga b.⁴⁵ Nii tuleb direktiivi artikli 7 punkti f lugeda koos selle artikli 6 lõike 1 punktiga b.

70. Eelotsusetaotluses märgitakse, et esimese astme kohus leidis, et S. Buivids ei teatanud andmesubjektidele videosalvestise tegemise konkreetsest eesmärgist. Seda fakti arvestades näib tõenäoline, et vähemalt kaks artikli 6 lõike 1 punkti b kumulatiivset tingimust – nimelt et „isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel“ – ei ole täidetud.

71. Sellest järeldub, et direktiivi 95/46 artikli 7 punkt f ei ole käesolevas asjas kohaldatav.

72. Lõpuks rõhutaksin, et võib muidugi esineda konkreetseid olukordi, kus uuriv ajakirjandus saab paljastada tõsiseid rikkumisi ainult teatavat liiki varjatud operatsiooni abil. Sellist olukorda iseloomustab avalikkuse huvi suur määr, mis põhjendab sellist uurimist ja selle tulemuste avaldamist (millega paratamatult kaasneb andmete töötlemine). Igal juhul on vaja hoolikat analüüsi saavutamaks kohane tasakaal võistlevate põhiõiguste vahel. Ma ei uuri seda tundlikku teemat siin rohkem, kuna Euroopa Kohtule esitatud faktide alusel olen arvamusel, et käesolevas asjas ei ole tegemist sellise juhtumiga.

73. Järeldan, et juhul kui elukutseliseks ajakirjanikuks mitteolev isik teeb videosalvestisi, mida ta avaldab veebisaidil, siis võivad need videosalvestised kuuluda mõiste „ajakirjanduse jaoks“ kohaldamisalasse direktiivi 95/46 artikli 9 tähenduses, kui tuvastatakse, et need salvestised tehti ainult sel eesmärgil. Vastavalt nimetatud sättele peavad riigisisesed ametiasutused, keda kontrollivad riigisisesed kohtud, analüüsima eraelu puutumatus põhiõigust seoses andmesubjekti(de) isikuandmete töötlemisega ja vastutava töötleja sõnavabaduse põhiõigust ning viima need omavahel kooskõlla. Neid kaaludes tuleb nimetatud ametiasutustel võtta arvesse i) seda, kas avaldatud materjal panustab avalikes huvides toimuvasse debatti; ii) puudutatud isiku(te) tuntuse määra; iii) avaldatud materjali sisu; iv) asjaomase isiku eelnevat käitumist; v) avaldatu sisu, vormi ja tagajärgi; ning vi) kõnealuse teabe saamise asjaolusid.

Ettepanek

74. Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades olen arvamusel, et Euroopa Kohus peaks vastama Latvias Augstākā tiesa (Läti kõrgeim kohus) küsimustele järgmiselt:

- Selline tegevus nagu oma ametikohustusi täitvate ametiisikute videosalvestamine nende töökohal ja seejärel videosalvestise avaldamine internetis kujutab endast täielikult või osaliselt automatiseeritud isikuandmete töötlemist Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta artikli 3 lõike 1 tähenduses.

⁴⁴ 13. mai 2014. aasta kohtuotsus Google Spain ja Google, C-131/12, EU:C:2014:317, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika.

⁴⁵ 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus Puškár, C-73/16, EU:C:2017:725, punkt 110 ja seal viidatud kohtupraktika; vt ka kohtujurist Kokott'i ettepanek selles kohtuasjas, EU:C:2017:253, punkt 106.

- Kui elukutseliseks ajakirjanikuks mitteolev isik teeb videosalvestisi, mida ta avaldab veebisaidil, siis võivad need videosalvestised kuuluda mõiste „ajakirjanduse jaoks“ kohaldamisalasse direktiivi 95/46 artikli 9 tähenduses, kui tuvastatakse, et need salvestised tehti ainult sel eesmärgil.
- Direktiivi 95/46 artikli 9 kohaselt peavad riigisised ametiasutused, keda kontrollivad riigisised kohtud, igal konkreetsel juhul analüüsima eraelu puutumatus põhiõigust seoses andmesubjekti(de) isikuandmete töötlemisega ja vastutava töötleja sõnavabaduse põhiõigust ning viima need omavahel kooskõlla. Neid kaaludes tuleb nimetatud ametiasutustel võtta arvesse i) seda, kas avaldatud materjal panustab avalikes huvides toimuvasse debatti; ii) puudutatud isiku(te) tuntuse määra; iii) avaldatud materjali sisu; iv) asjaomase isiku eelnevat käitumist; v) avaldatu sisu, vormi ja tagajärgi; ning vi) kõnealuse teabe saamise asjaolusid.